

Available online at <http://jgu.garmian.edu.krd>

Journal of University of Garmian

<https://doi.org/10.24271/garmian.2024.1107>

رۆلی فهیسبوک له ناساندنی پاشه کهوتی موچهدا (کهناڵی NRT) به نمونه

ههیمن مهجید حسن، لهۆن فرج مهجد بابا

بهشی راگه یاندن، کۆلیژ زانسته مرۆفایه تیبیه کان، زانکۆ سلیمانی، ههرێمی کوردستان – عێراق

Article Info		پوخته:
Received:	August, 2022	پاشه کهوتی موچهی فهرمانبههر و مامۆستایانی زانکۆکانی ههرێمی کوردستان به کۆیک بوو له فهیرانه سهخته کان که به سههر خه لکی کوردستاندا سه پێنرا، وه کاریگههری زۆری کرده سههر کۆی چین و توێژ و بوارهکانی کۆمهڵ، به هۆی ئه و کاردانه وه و مشتومرانهی له مههر بابهتی پاشه کهوتی موچه هاته ئاراهه، ئه نجامدانی لیکۆئینه وهی ووردی زانستی له سههر بابهته که بووه پێویستهیه ک بۆ روونکردنه وهی کۆی رهههنده کانی، ئه م توێژینه وهیه توێژینه وهیه کی (وه صفی)یه و بۆ جێبه جێکردنی لایه نه (کرده نی/مهیدانی) به کهشی، پشت به پیکاری (رومال) و ئامرازی (راپتوی) به ستراوه، کێشه ی سههر کی توێژینه وه کهش ده رخستی رۆلی فهیسبوکی که ناڵی (NRT) یه له ناساندنی پاشه کهوتی موچه دا، ئامانجه که شی ئاشکرا کردنی ئه و رۆله یه که فهیسبوکی که ناڵی (NRT) ده بیینیت له ناساندنی پاشه کهوتی موچه و روونکردنه وهی رهههنده کانیه تی له پانتایی کۆمه لی ههرێمی کوردستاندا، له گرنگترین ده رئه نجامه کانیشی، پێگه ی (NRT) له فهیسبوک، تارا ده یه ک چالاکیه کانی خۆی ته رخان کردوه بۆ دۆزی پاشه کهوتی موچه، وه ههروه ها فهیسبوکی (NRT) تارا ده یه ک زانیاری ووردی بلاو کردۆته وه سه به رته به چه مکی پاشه کهوت موچه.
Revised:	August, 2022	
Accepted:	September, 2022	
Keywords		به شیوه یه کی گشتی ئه م توێژینه وه یه، له سێ به ش پیکهاتوه، به شی یه که م: ده روزه یه کی گشتیه بۆ باسکردنی گه شه ی میژووی فهیسبوک قوناغ به قوناغ و تایبه تمه ندی و جو ره کانی، وه ههروه ها ئه رکه کانی و لایه نه ئه زینی و نه زینییه کانی فهیسبوک وه ک تۆرێکی کۆمه لایه تی گرنگ و به ربلاو باسی لێوه کراوه. به شی دووه میشت: تایبه تکراره به بابه تی پاشه کهوتی موچه و ورده کاریه کانی خراوه ته روو. به شی کۆتایی و سینه ی توێژینه وه که تایبه ته به لایه نی مهیدانی و تیدا داتا و ئه نجامه کان که له رێگه ی راپرسیه وه ده سته که وتون ئاماره یان پێدراوه، له کۆتایی توێژینه وه که شدا لیکه وه ته و راسپارده کان ئاماره یان پێدراوه.
فهیسووک، که ناڵی NRT، پاشه کهوتی موچه		
Corresponding Author		
heminmejeed@yahoo.com lhon.faraj1990@gmail.com		

پێشه کی:

کێشه ی توێژینه وه که:

کێشه ی بنه ره تی ئه م توێژینه وه یه بریتیه له ئاشکرا کردنی (ئه و رۆله ی که فهیسبوکی که ناڵی (NRT) هه بیووه سه به رته به ناساندنی پاشه کهوتکردنی موچه ی مامۆستا و فهرمانبه ران له لایه ن حکومه تی ههرێمی کوردستانه وه.

بایه خ و که لکی توێژینه وه که:

1. ئه م توێژینه وه یه، هاو به شییه کی کاریگه ره له به رینکردنی رهههنده زانسته یه که ی هه رێمدا و به تایبه تیش له بواری راگه یاندنه که یدا.
2. به رچاو روونیه کی باشه بۆ تیگه یشتن و ناسینی په یوه ندییه کانی نیوان راگه یاندن و جه ماوه ری هه ریم.
3. ده بیته سه رچاوه و ریتیشاندنه رێکی زانستی باوه رپیکراو بۆ ئه و ده سته و لایه ن و که سایه تییانه ی که سه رقائن به کاری دیدیگشتی و تۆره کۆمه لایه تیه کانه وه و به جو رێک له جو ره کان کار لیکیان هه یه له گه لێاندا.

ئامانجی توێژینه وه:

1. گه یشتن به ناستی پشتبه ستنی وه رگرانی فهیسبوکی که ناڵی (NRT) و برابوونیه به په یامه کانی.
2. ئاشکرا کردنی ئه و رۆله ی که فهیسبوکی که ناڵی (NRT) ده بیینیت له ناساندنی پاشه کهوتی موچه و روونکردنه وهی رهههنده کانی له پانتایی کۆمه لی ههرێمی کوردستاندا.

3. دهسته و تاقمه كان (groups) : كۆمه ئىك كەس لەم گروپانەدا بەشدارن كە ئەكاونتى فەيسبوكيان ھەيە، لە ڤىڭەيانەو ھەيە چەندىن بابەت و رووداو و بىرۆكە باس دەكرىت و گرووپەكانى فەيسبوكىش كۆمەلگەى سەر ھىلن، كە بەكارھىنەران لە سەر مەسەلەيەك يان بابەتئىك كۆدەبنەو ھەك (كىشەى سياسى، كۆمەلەيەتى، ئابوورى يان كات بەسەربردن)، رەنگە گرووپئىك بىت كە سنووردار بىت بە (ھاوړى، خىزان، پسپۆر يان ئارەزوومەندانى بواریك) لە رووبەرىكى ديارىكراودا. (مجد، ۲۰۲۰، ص ۶۳)
4. رووپەر (Wall) : بۆشايىھى كى تەرخانكراو ھە لە پروفایلى ھەر بەكارھىنەرىكدا، كە ڤىڭەدەدات بە ھاوړىيان بۆ ناردنى نامەى جياواز، پيشاندانى پۆست و بەشدارى ھاوړىيان، كە رەنگدانەو ھەست و بۆچوون و بىرۆكە كانيان بىت كە ھاوړىيان دەيانەوئىت لە گەلئان كارلئىك بکەن و ليدوانيان لەسەر بەدەن و نوسين و گوزارشتى جياجيا بۆلۆبکەنەو. (مجد، مصدر سابق، ص ۶۳)
5. وئىنە (Photo) : ئەم تايبەتمەندىيە ڤىڭە بە بەشداربوو دەدات ئەلبوم بۆ وئىنە تايبەتەكانى دروست بکات بە شىوھەيەكى ئاسان و ھەر ھەر ھەر ھەر وئىنەى ھاوړىيانىش بىنئىت كە بۆى زيادكراون. (عبدلله، ۲۰۱۱-۲۰۱۲، ص ۴۲)
6. پەيام (Message) : يەكئىكە لە خزمەتگوزارىيەكانى فەيسبوك، كە لە ڤىڭەيەو بەكارھىنەر ئەتوانئىت نامە و داتا و زانبارى بۆ ھاوړىيانى بنئىت و ھەر ھەر ھەر لەم ڤىڭەيەو دەتوانئىت بە دەنگ و رەنگ لە گەل ھاوړىيانى قسە بکات. (ھشام، ۲۰۱۴، ص ۷۰)
7. ڤىڭە (page) : دەكرىت بە ئاسانى لاپەرە لەتۆرى كۆمەلەيەتى فەيسبوك بۆ ھەر بابەتئىكى ديارىكراو بکرىتەو و ئادمىنى ھەبىت، ھەر ھەر ھەر ئەم تۆرە ڤىڭە دەدات ڤىكلام بۆ بىرۆكە يان حزب يان بەرھەم يان رۆژنامەكەت بکەيت، ھەر ھەر ھەر ئامرازەكانى بەرپۆتەبردنى پەيچ و ديزاينەكەت دەخاتە بەردەست. (ھىرش، ۲۰۲۰، لا ۷۹)
8. جار/ رىكلام (Market place) : ڤىڭە بە بەكارھىنەران دەدات بۆ رىكلامكردن بۆ ھەر بەرھەمئىك بەخۆراپى، ھەر ھەر ھەر گەران بۆ ھەر بەرھەمئىك كە دەتەوئىت بىكرىت، واتە دەتوانئىت ھەك بزنس و بازرگانى سودى لى وەربگرىت و دەتوانئىت راستەوخۆ چالاكى و بۆچونەكانت بۆلۆبکەيتەو. (يەحيا، سەرچاوى پيشوو ۲۰۲۰-۲۰۲۱)
9. فيديو (Video) : مائپەرى فەيسبوك ھەلى رەخساندوو ھەر بەكارھىنەرانى كە بتوانن فيديوكانيان لە مائپەرەكەدا بۆلۆبکەنەو و لە گەل ھاوړىيان بەشدارى پى بکەن و پىكەو ھەسەرى بکەن.
10. بۆنە و رووداوەكان (Events) : ئەميش خزمەتگوزارىيەكە كە تيايدا بەكارھىنەران ئەتوانن يەكترى لە بوونى بۆنەيەك ياخود رووداوىكى گرىنگ ئاگدار بکەنەو و تيايدا لەبارەى ئەو بۆنەيەو قسە بکەن و بىرورا بگۆرنەو و ھاوړىيانى تريان بانگھىشتى ئەو بۆنەيە بکەن. (كاتب، ۲۰۱۵-۲۰۱۶، ص ۴۹)

چوار: ئەركەكانى فەيسبوك

1. ئامرازئىكە بۆ فراوانكردنى بابەتەكانى راگەياندن كە بۆلۆبکەنەو، ئەمەش دەبىتە ھۆى دووبارە بۆلۆكردنەو ھەيە بابەتەكانى كەنالە (بىنراو و بىستراو و خوتنراوكان) و دووبارە كردنەو ھەيە بابەتەكان لە فەيسبوك. لە ھەمان كاتدا ھەندىك لە نوسەرەكان بابەت و وتارەكانيان دووبارە لە لاپەرەكانياندا لە فەيسبوك بۆلۆدەكەنەو. بە ھەمان شىو ھەرنامە تەلەفزيۆنى و رادىۆيەكانيشيان، ئەمەش دەنگدانەو ھەيەكى زياترى دەبىت، ھەر ھەر ھەر بۆلۆكردنەو ھەيە ئەم بابەتە لەتۆرى كۆمەلەيەتى فەيسبوك زياتر لە ئامرازەكانى ترى راگەياندن كارىگەرى دروست دەكات. (عمر، ۲۰۱۵-۲۰۱۶، ص ۴۸)
2. زۆرىكە لە كەسايەتئىيە ديارەكان و لايەنە گشتئىيەكان پەيجيان ھەيە لە تۆرى كۆمەلەيەتى فەيسبوك، ئەمەش بوار دەرەخسىنئىت بۆ رۆژنامەنوسان بە كەمترين كات زانبارىيەكانيان لەسەريان دەستبەكەوت، لە گەل ئەو ھەيە بەخىراپى دەتوانن پەيوەندى بەو كەسايەتى و لايەنە بکەن و پەرسپار و گفتوگۆيان لە گەل بکەن. ئەمەش بۆخۆى دەبىتەو ھەيە بابەتئىك بۆ بۆلۆكردنەو. (عمر، مصدر سابق، ص ۴۸)
3. فەيسبوك وا دەكات پانتايەك دروست بىت بۆ گفتوگۆكردن لەسەركۆى پيشەات و ئەو گرفتانەى كە لە ناوخۆ و دەروە رۆدەدەن. ھەر كەسئىك گوزارشت لەراى خۆى دەكات سەبارەت بەو بابەتەكانى بۆلۆبکەنەو. ئەمەش بۆخۆى ھەك بابەتئىكى راگەياندن تەماشە دەكرىت، لە پال ئەمەشدا فەيسبوك بوار دەدات بە ھەموو بەشداربووانى رومالى رووداوەكان بکەن لە چەند ڤىڭەيەكەو، ھەر ھەر ھەر بۆلۆكردنەو ھەيە ئەو بابەتە بۆ جەماوهرىكى فراوان بە پى ئەو ھەيە پىنوئىست بکات پابەندئىت بە ھىچ كۆت و بەند و ئىتئىكە تەقلیدئىيەكانى كارى رۆژنامەوانئى. (وسام، مصدر سابق، ص ۲۰۵)

پنج: لايەنە ئەرىنى و نەرىنئىيەكانى فەيسبوك

- لايەنە ئەرىنئىيەكانى فەيسبوك
1. فەيسبوك، يەكئىكە لەو پيشكەوتنە تەكنەلۆجىيانەى ئەم سەردەمە كە تاكەكانى كۆمەلگە دەتوانن سودىكى زۆر باشى لىبىبن لە زۆر بوارى جياجىادا، كە ھەندىك لەو سودانە لە خوارەو دەخەينەرۆو:
  1. ڤىڭەيەكى پەيوەندى كردنە لە نىوان ھاوړى و كەسە نزيكەكان، كە لە شوتئى زۆر دوور لەيەك دەژين. واتە دەتوانئىت لە ڤىڭەيە ئەم تۆرەو پەيوەندى بکەيت بە ھەر كەسئىك كە دەتەوئىت بە كوالئىتئىيەكى بەرز، پى ئەو ھەيە ھىچ تىچوئىيەكى ھەبىت. (مائپەرى Citrusbits، ۲۰۱۷)
  2. ئامرازئىكى دەربىرى را (دید) و بىر و بۆچوونى كەسەكانە لە ھەموو بوارە جياوازهكانى ژياندا.
  3. پەنجەرەيەكى راگەياندنە بۆ بۆلۆكردنەو ھەيە ھەر ھەر ھەر جۆراو جۆرەكان بە ماوھەيەكى كەم لە دواى روودانئىان.
  4. گەران و دۆزىنەو ھاوړى و كەسە نزيكەكان تەنھا لە ڤىڭەيە نووسىنى ناوھەيەو لە تۆرى كۆمەلەيەتى فەيسبوك كە ماوھەيەكى زۆرە پەيوەندىتان نەماو.
  5. ئامرازئىكى دەستكەوتنى ھەر ھەر ھەر و زانبارىيە لە سەرچەم بوارەكانى زانستى و سياسى و ئابى و رۆشنىرى... ھتد. (مائپەرى Mawdoo3، ۲۰۲۱)
  6. خزمەتگوزارىكى كۆمپانئا و خاوەن كارەكان: كۆمپانئا گەورەكان پشەت دەبەستن بە رىكلامكردن، بۆ زياتر برەودان بە بەرھەمەكانيان ھەر ھەر ھەر بۆ ئەم كارەش لە ئىستادا زۆر پشەت بە مائپەرى فەيسبوك دەبەستن، ھەر ھەر ھەر مائپەرەكەش بە شىوھەيەكى باش ھاوکار دەبىت لە ناساندنى ئەو بەرھەمانەدا.

7. توانای هه لگرتی ویتنه و فیدیۆکان: به شداریوو ده توانیت ویتنه و فیدیۆکانی له ناو فهیسبوکدا دابنیت و هه رکاتیک و ویستی بگه رپتته وه سه ریان، به مهش بۆ هه میشه پارێزراو ده بن. (کاتب، مصدر سابق، ص ۴۹)
8. فهیسبوک هه لیکه بۆ په یوه ندیکردن، به بانگهێشتکاران و شاگردانی زانست و ئه دیب و راگه یاندکاران و گرووپه رۆشنیری و ریکلامیه کان. (هه رده وان، ۲۰۱۵، لا ۶۳)
9. په کتیک له سو ده گرنگه کانی فهیسبوک، په خشی راسته وخۆیه، که له هه مان کاتدا کارلنیک دروسته کات له گه ل به رامبه ر. (مجد، مصدر سابق، ص ۶۶)

● لایه نه نه رنیه کانی تۆری کۆمه لایه تی فهیسبوک

هه ر له سه ره تایی په یدا بوون و دروست بوونی ئینته رنیت و تۆره کۆمه لایه تیه کانه وه و په یوه ست بوونی مرۆفایه تی بپیان وه، په یوه ندییه کی راسته وخۆیان له سه ر ژیا نی تاکه کانی کۆمه ل دروست کردوه، به تایبه تیش تۆری کۆمه لایه تی فهیسبوک که به ریلاترین تۆری سۆشیال میدیا یه، هه ر له به ر ئه وه شه که ئه مانه زۆر ترین کاریگه ری خرابی جی هیشته وه له سه ر تاکه کان به تایبه تی وه له سه ر کۆمه ل به گشتی، هه ربۆیه هه ندیك له و لایه نه خرابانه ی تۆری کۆمه لایه تی فهیسبوک ده خه ینه روو:

1. ئالوده بوون و لاوا زکردنی کارامه یی په یوه ندییه کۆمه لایه تیه کان.
2. پینشیلکردنی تایبه تمه ندی به کاره ینه ران، ته نانه ت ئه گه ر به شداریوو هه موو ری و شو ئینکی پتویستی بۆ پاراستنی پینگه که ی گرتبیتته به ر.
3. وه ک په کتیک له نامرازه کان بۆ سیخوری کردن به کار دیت. (دیما، ۲۰۱۶، ص ۵۸)
4. کات به فرۆدان: ته نها به کلیک کردن له سه ر چوونه زو ره وه ی فهیسبوک، ئیتر لیره وه پڕۆسه ی کلیک به رده وامه کان ده ستپیده کات له م په یجه وه بۆ ئه و په یج... هتد، به ئه ندا زه یه ک که گرنگی کات نامینیت له لای به کاره ینه ر.
5. ناو زانندی که سایه تیه کان: ناو زانندی که سایه تیه کان و بلا و کردنه وه ی ده نگۆ و به ده سه ته یانی سامان و گۆرینی راستیه یه کان له رنجه که ی خۆی، پانتاییه کی زۆری فهیسبوک دا گه ر کردوه و تا ئیستاش به توندی له ناو تۆری فهیسبوکدا ده نگدانه وه ی هه یه.
6. ریکلامه ییزار که ره کان. (هه رده وان، سه رچاوه ی پتیشوو، لا ۶۴-۶۵)

به شی دووه م: پاشه که وتی موچه

پاش ئه وه ی له سالی ۲۰۱۵ دا قه یرانی دارایی و شه ری دژ به تیرۆرستانی داعش به رۆکی هه رتیمی کوردستانی گرتته وه، حکومه تی هه رتیم ربه روی قه یرانیکی دارایی قول بوه وه، به و هۆیه شه وه نه ی توانی موچه و شایسته ی مانگانه ی کارمه ند و چینه کانی دیکه ی موچه خۆر به ته واوی دا بین بکات، ناچار له و کاته به دو اه سیستمیکی بۆ پیدانی موچه خسته روو سه ره رای دروستبوونی نا ره زایه تیه کی زۆر و کاردانه وه ی توندی موچه خۆران به لām به سه ریاندا جیبه جیکرا، هه رچه نده حکومه ت وه ک رینگه کی ناچار بۆ خه لکی رونه کردوه، تا وه کو بتوانیت لانی که م مانگانه یا خود چه ند مانگ جارنیک برنیک موچه دابه ش بکرت، به و هۆیه شه وه خه لک دو چاری دۆخیکی نا هه مواری دارایی زۆر خراب بوه وه و کاریگه ری کرده سه ر هه موو بواره کانی ژیا نی کۆمه ل و قه یرانی سه ختی دارایی ها ته کایه وه و له ویشه وه (ملیۆنیک و ۲۵۵ هه زار و ۲۷۳) که س، که کۆی موچه ی مانگانه یان (۸۹۸ ملیار دیناره) که وتنه دۆخیکی نه خوا زراوی داراییه وه، ئه مانیش به سه ر دوو کۆمه لی دیاردا دابه ش بوو بوون و که بریتین له: (مائپه ری دامه زراوه ی میدیا یی دره و، ۲۰۲۱)

1. فه رمانبه ران:

ئه و فه رمانبه ره راستینه ن که ژماره یان له ۷۵۲ هه زار و ۹۵۹ پیکه اتوه، له ۶۰% کۆی موچه خۆران پیکدین و له م دۆخانه دا و تینا بوون:

- مه ده نی: ۴۳۰ هه زار و ۲۳۱ که س
- پۆلیس و ئاساییش: ۲۱۷ هه زار و ۹۷۹ که س
- سه ربازی: ۱۰۴ هه زار و ۶۹۹ که س
- کۆی گشتی: (۷۵۲ هه زار و ۹۰۹) که س
- کۆی موچه ی مانگانه یان به نزیکه ی (۷۲۰ ملیار) دیناره
- 2. خانه نشینی و شه هیدان و کۆمه لایه تی:

پیکه اتوون له ۵۰۲ هه زار و ۳۶۴ که س، که له ۴۰% ی موچه خۆران پیکدین و بریتین له:

- خانه نشینی: ۲۴۶ هه زار و ۲۶۹ که س
- کۆمه لایه تی: ۱۵۹ هه زار و ۱۵۸ که س
- شه هیدان: ۹۶ هه زار و ۹۳۷ که س
- کۆ (۵۰۲ هه زار و ۳۶۴ هه زار) که س
- کۆی موچه ی مانگانه یان نزیکه ی (۱۷۸ ملیار) دیناره

● ژماره ی موچه پاشه که وت کراوه کانی موچه خۆران هه رتیمی کوردستان: (مائپه ری سپی میدیا، ۲۰۲۲)

حکومه تی هه رتیمی کوردستان له کۆتایی سالی ۲۰۱۵ وه، به ناوی پاشه که وتوه برنیک پاره ی له موچه خۆران گدا وه ته وه، هه ر له و ساله وه تا وه کو سالی ۲۰۲۲ قه رزاری ته واوی فه رمانبه رانه ئه مه ش جگه له و موچانه ی به ته واوی نه دراونه ته موچه خۆران.

له خسته ی (۱) دا، کۆی موچه پاشه که وت کراوه کان و لپه رینه کان خرا وه ته روو، به جۆرنیک له سالی (۲۰۱۵) دا (چوار) موچه نه دراوه و پاشه که وت کراوه، وه له سالی (۲۰۱۶) دا کۆی موچه ی ۱۲ مانگه که چاره که موچه بووه، له سالی (۲۰۱۷) دا موچه ی ۱۱ مانگ به چاره که موچه دراوه و مانگی ۱۲ دابه ش نه کراوه، سالی (۲۰۱۸) موچه ی ۱۱ مانگ به پاشه که وتوه دراوه، له به روا ری (۲۰۱۸/۳/۲۸) وه حکومه ت گۆرانکاری کرد له رنیه ی پاشه که وتی موچه دا رابگه یاند که ئه و موچه خۆرانه ی موچه کانیا ن تا (۴۰۰،۰۰۰) چوار سه د هه زار دیناره موچه ی ته واوه تی وه رده گرن و هیج برنیکیا ن ل پاشه که وت

ناکرتیت، به لأم ئەو فەرمانبەرانی پێشتر (۵۰٪) مۆچەکانیان پاشەکهوت کراوه لهو بهرارهوه (۱۸٪) ی پاشەکهوت دهکرتیت، و ئەوانه ی (۶۰٪) مۆچەکه یان پاشەکهوت کراوه دهبیته (۲۳٪)، هەر مۆچەخۆریک مۆچەکه ی (۸۰۰،۰۰۰) بۆ (۹۰۰،۰۰۰) دینار بێت (۱۸٪) ی لێ پاشەکهوت دهکرتیت و ئەو فەرمانبهره ی مۆچەکه ی ملیۆنێک دیناره (۲۳٪) و ئەو فەرمانبهره ی مۆچەکانیان دوو ملیۆن دیناره (۲۵٪) ی لێ پاشەکهوت دهکرتیت. (Sbey.com, ۲۰۱۸)، له هه مان سالدا مانگی ۱۲ مۆچە به تهواوی دراوه، سالی (۲۰۱۹) کۆی مۆچە دراوه به بێ پاشەکهوت و لێپرین، له سالی (۲۰۲۰) مانگی ۱ مۆچە تهواو دراوه، مانگی ۲ و ۳ له سه دا ۲۱٪ لێپراوه، مانگه کانی (۴-۵-۶-۷-۸) نه دراوه، مانگه کانی (۹-۱۰) به لێپرینی ۱۸٪ و ۲۱٪ دراوه، وه هەر لهو سالددا مانگی ۱۱ و ۱۲ نه دراوه، له سالی (۲۰۲۱) دا شهش مانگی یه کهم به لێپرینی ۲۱٪ وه دراوه شهش مانگه که ی تریان به تهواوی دابهش کراوه. واته به کۆی گشتی مۆچە ی (۱۲) مانگی مۆچەخۆران دابهش نه کراوه، وه مۆچە ی (۳۴) مانگی مۆچەخۆران به پاشه کهوته وه دراوه. وه ههروهها مۆچە ی (۱۰) مانگی مۆچەخۆران به لێپرینه وه دراوه. (علی، ۲۰۲۱)

خشته ی (۱) کۆی مۆچە پاشه کهوتکراره کانی مۆچەخۆران							
مانگه کان	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰	۲۰۲۱
۱	دراوه	چاره که مۆچه	چاره که مۆچه	به پاشه کهوت	دراوه	دراوه	۲۱٪ برین
۲	دراوه	چاره که مۆچه	چاره که مۆچه	به پاشه کهوت	دراوه	۲۱٪ برین	۲۱٪ برین
۳	دراوه	چاره که مۆچه	چاره که مۆچه	به پاشه کهوت	دراوه	۲۱٪ برین	۲۱٪ برین
۴	دراوه	چاره که مۆچه	چاره که مۆچه	به پاشه کهوت	دراوه	نه دراوه	۲۱٪ برین
۵	دراوه	چاره که مۆچه	چاره که مۆچه	به پاشه کهوت	دراوه	نه دراوه	۲۱٪ برین
۶	دراوه	چاره که مۆچه	چاره که مۆچه	به پاشه کهوت	دراوه	نه دراوه	۲۱٪ برین
۷	دراوه	چاره که مۆچه	چاره که مۆچه	به پاشه کهوت	دراوه	نه دراوه	دراوه
۸	دراوه	چاره که مۆچه	چاره که مۆچه	به پاشه کهوت	دراوه	نه دراوه	دراوه
۹	نه دراوه	چاره که مۆچه	چاره که مۆچه	به پاشه کهوت	دراوه	۱۸٪ برین	دراوه
۱۰	نه دراوه	چاره که مۆچه	چاره که مۆچه	به پاشه کهوت	دراوه	۲۱٪ برین	دراوه
۱۱	نه دراوه	چاره که مۆچه	چاره که مۆچه	به پاشه کهوت	دراوه	نه دراوه	دراوه
۱۲	نه دراوه	چاره که مۆچه	نه دراوه	دراوه	دراوه	نه دراوه	دراوه

بهشی سێهه: خستنه رووی ئەنجامه کان:

1. رهگهزی بهرتوێژان

ئەنجامه کان ئاماژەن بۆئهو ی که زۆرینه ی بهرتوێژان رهگهزی (نێر)ن و له پله ی یه کهمدان و بهرتوێژه (م)یه کانیش پله ی دووه می ریزبه ندییه که یان ئەمهش ئەنجامتیکی باشه بۆ راگرتنی هاوسهنگی له نێوان ههردوو رهگهزدا. بروانه خشته ی (۱).

خشته ی (۱): دابهشبوونی رهگهزیانه ی مشتی توێژینه وه که			
رهگهز	ژماره	%	پله بهندی
نێر	۱۴۴	۵۶.۲۵	یه کهم
م	۱۱۲	۴۳.۷۵	دووه م
کۆی گشتی	۲۵۶	۱۰۰	

2. تهمه نی بهرتوێژان

ئەنجامه کان ئاماژەن بۆئهو ی که بهرتوێژانه ی تهمه نیان له نێوان (۳۱-۴۰) سالدایه له پله ی یه کهمدان، ئەوانهش تهمه نیان له نێوان (۵۱-۶۰) سالدایه پله ی چواره م و کۆتای ریزبه ندییه که یان گرتووه. بروانه خشته ی (۲).

خشتهی (۲): دابه‌شبوونی تهمه‌نی مشتى توئینه‌وه‌که			
تهمه‌ن به ساڻ	ژماره	%	پله‌به‌ندى
۳۰-۲۱	۲۶	۱۰.۱	سێیه‌م
۴۰-۳۱	۱۶۰	۶۲.۵	یه‌که‌م
۵۰-۴۱	۵۵	۲۱.۴	دووهم
۶۰-۵۱	۱۵	۵.۷	چوارهم
کۆی گشتى	۲۵۶	۱۰۰	

3. پروانامه‌ی به‌رتوئێژان:

ئه‌نجامه‌کان ئاماژهن بۆ ئه‌وه‌ی زۆرینه‌ی به‌رتوئێژان هه‌نگری پروانامه‌ی (به‌کالۆریۆس) ن و له‌ پله‌ی یه‌که‌مدان، هه‌نگرانی پروانامه‌ی (دبلۆمی بالآ) ش پله‌ی چوارهم و کۆتایى ریزه‌بندییه‌که‌یان گرتوه‌. پروانه‌ خشته‌ی (۳).

خشته‌ی (۳): دابه‌شبوونی پروانامه‌ی به‌شداربووانى مشتى توئینه‌وه‌که			
پروانامه	ژماره	%	پله‌به‌ندى
دکتۆرا	۷۰	۲۷.۳	سێیه‌م
ماستر	۷۱	۲۷.۷	دووهم
دبلۆمی بالآ	۴	۱.۵	چوارهم
به‌کالۆریۆس	۱۱۱	۴۳.۳	یه‌که‌م
کۆی گشتى	۲۵۶	۱۰۰	

4. به‌کارهێنانى تۆرى کۆمه‌لایه‌تى (فهیسیبوك)

ئه‌نجامه‌کان ئاماژهن بۆ ئه‌وه‌ی زۆرینه‌ی به‌رتوئێژان ئه‌وانه‌ پێکده‌هێنن که (زۆرجار) تۆرى کۆمه‌لایه‌تى (فهیسیبوك) به‌کارده‌هێنن و له‌ پله‌ی یه‌که‌مدان، ئه‌وانه‌ش (هه‌رگیز) تۆرى کۆمه‌لایه‌تى فهیسیبوك به‌کارهێنن پله‌ی پێنجهم و کۆتایى ریزه‌بندییه‌که‌یان گرتوه‌. پروانه‌ خشته‌ی (۴).

خشته‌ی (۴): به‌کارهێنانى تۆرى کۆمه‌لایه‌تى فهیسیبوك													
پله‌به‌ندى	کۆ		هه‌رگیز		که‌م		هه‌ندیک‌جار		زۆرجار		هه‌میشه		به‌گۆره‌کان پروانامه
	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	
یه‌که‌م	۵۶.۴	۱۴۵	.	.	۲.۷	۷	۱۷.۵	۴۵	۱۷.۵	۴۵	۱۸.۷	۴۸	خویندنی بالآ
دووهم	۴۳.۱	۱۱۱	.	.	۴.۲	۱۱	۱۲.۸	۳۳	۱۷.۹	۴۶	۸.۲	۲۱	به‌کالۆریۆس
	۱۰۰	۲۵۶	.	.	۶.۹	۱۸	۳۰.۳	۷۸	۳۵.۴	۹۱	۲۶.۹	۶۹	کۆی گشتى
													پله‌به‌ندى
													پێنجهم
													چوارهم
													دووهم
													یه‌که‌م
													سێیه‌م

• پێگه‌ی ئێن ئارتى له‌تۆرى کۆمه‌لایه‌تى فهیسیبوك و ناساندنی پاشه‌که‌وتى موچه

5. فهیسیبوكی (NRT) و ته‌رخانکردنی زۆرینه‌ی چالاکیه‌کانى خۆی بۆ به‌دۆزى پاشه‌که‌وتى موچه‌ی مامۆستایان و فه‌رمانبه‌رانى هه‌رئیم ئه‌نجامه‌کان ئاماژهن بۆ ئه‌وه‌ی زۆرینه‌ی به‌رتوئێژان ئه‌وانه‌ پێکده‌هێنن که ده‌لێن (تاراده‌یه‌ک) فهیسیبوكی NRT چالاکیه‌کانى خۆی بۆ دۆزى پاشه‌که‌وتى موچه‌ ته‌رخان کردوه‌ و له‌پله‌ی یه‌که‌مدان، ئه‌وانه‌ش ده‌لێن (زۆروانیه) پله‌ی پێنجهم و کۆتایى ریزه‌بندییه‌که‌یان گرتوه‌. پروانه‌ خشته‌ی (۵).

خشتهی (۵): فهیسبوکی (NRT) و تهراخنکردنی زۆرینهی چالاکیهی کانی خۆی بۆ به دۆزی پاشه کهوتی موچهی مامۆستایان و فهرمانبه رانی ههرتیم.

پله بهندی	کۆ		زۆروانیه		وانیه		تارادهیهک		وايه		زۆروايه		به گۆره کان بروانامه
	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	
یه کهم	۵۶.۵	۱۴۵	۳.۱	۸	۳.۵	۹	۲۸.۵	۷۳	۱۶.۴	۴۲	۵	۱۳	خوتیندی بالا
دووهم	۴۳	۱۱۱	۱.۵	۴	۵.۸	۱۵	۲۱.۴	۵۵	۹.۳	۲۴	۵	۱۳	به کالۆریۆس
	۱۰۰	۲۵۶	۴.۶	۱۲	۹.۳	۲۴	۴۹.۹	۱۲۸	۲۵.۷	۶۶	۱۰	۲۶	کۆی گشتی
				پینجه م		چاره م		یه کهم		دووهم		سێیه م	پله بهندی

6. فهیسبوکی (NRT)، زانیاری ووردی سه بارهت به چه مکی پاشه کهوتی موچهی مامۆستایان و فهرمانبه رانی ههرتیم پیداویت. نهجامه کان ئاماژهن بۆئهووی زۆرینهی بهرتوتیزان ئهوانه پیکدههینن که دهلین (تارادهیهک) فهیسبوکی NRT زانیاری ووردی سه بارهت به چه مکی پاشه کهوتی موچه پیداون و له پلهی یه کهمدان، ئهوانه شه دهلین (زۆروانیه) پلهی پینجه م و کۆتایی ریزبه ندییه که یان گرتوو. بروانه خشتهی (۶).

خشتهی (۶): فهیسبوکی (NRT)، زانیاری ووردی سه بارهت به چه مکی پاشه کهوتی موچهی مامۆستایان و فهرمانبه رانی ههرتیم پیداویت

پله بهندی	کۆ		زۆروانیه		وانیه		تارادهیهک		وايه		زۆروايه		به گۆره کان بروانامه
	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	
یه کهم	۵۶.۳	۱۴۵	۳.۵	۹	۷.۴	۱۹	۲۶.۵	۶۸	۱۴.۴	۳۷	۴.۶	۱۲	خوتیندی بالا
دووهم	۴۳.۱	۱۱۱	۱.۹	۵	۶.۲	۱۶	۲۱.۴	۵۵	۱۰.۱	۲۶	۳.۵	۹	به کالۆریۆس
	۱۰۰	۲۵۶	۵.۴	۱۴	۱۳.۶	۳۵	۴۷.۹	۱۲۳	۲۴.۵	۶۳	۸.۱	۲۱	کۆی گشتی
				پینجه م		سێیه م		یه کهم		دووهم		چاره م	پله بهندی

7. فهیسبوکی (NRT)، زانیاری سه بارهت به کاریگه ری لایه نه کۆمه لایه تیه که ی پاشه کهوتی موچهی مامۆستایان و فهرمانبه رانی ههرتیم پیداویت. نهجامه کان ئاماژهن بۆئهووی که هه لگه رانی بروانامه بالا کان زۆرینهی ئهوانه پیکدههینن که دهلین (تارادهیهک) فهیسبوکی NRT زانیاری سه بارهت به لایه نه کۆمه لایه تیه که ی پاشه کهوتی موچه پیداون و له پلهی یه کهمدان، هه لگه رانی بروانامه ی به کالۆریۆسیش پلهی دووهمی ریزبه ندییه که یان گرتوو، بروانه خشتهی (۷).

خشتهی (۷): فهیسبوکی (NRT)، زانیاری سه بارهت به کاریگه ری لایه نه کۆمه لایه تیه که ی پاشه کهوتی موچهی مامۆستایان و فهرمانبه رانی ههرتیم پیداویت

پله بهندی	کۆ		زۆروانیه		وانیه		تارادهیهک		وايه		زۆروايه		به گۆره کان بروانامه
	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	
یه کهم	۵۶.۴	۱۴۵	۱.۹	۵	۶.۲	۱۶	۳۲	۸۲	۱۲.۸	۳۳	۳.۵	۹	خوتیندی بالا
دووهم	۴۳.۱	۱۱۱	۱.۱	۳	۵.۴	۱۴	۲۳	۵۹	۱۲.۱	۳۱	۱.۵	۴	به کالۆریۆس
	۱۰۰	۲۵۶	۳	۸	۱۱.۶	۳۰	۵۵	۱۴۱	۲۴.۹	۶۴	۵	۱۳	کۆی گشتی
				پینجه م		سێیه م		یه کهم		دووهم		چاره م	پله بهندی

8. فهیسبوکی (NRT)، زانیاری سه بارهت به کاریگه ری لایه نه یاساییه که ی پاشه کهوتی موچهی مامۆستایان و فهرمانبه رانی ههرتیم پیداویت. نهجامه کان ئاماژهن بۆئهووی زۆرینهی بهرتوتیزان ئهوانه پیکدههینن که دهلین (تارادهیهک) فهیسبوکی NRT زانیاری سه بارهت به لایه نه یاساییه که ی پاشه کهوتی موچه پیداون و له پلهی یه کهمدان، ئهوانه شه دهلین (زۆروانیه) پلهی پینجه م و کۆتایی ریزبه ندییه که یان گرتوو. بروانه خشتهی (۸).

خشتهی (۸): فهیسبوکی (NRT)، زانیاری سهبارت به کاریگه‌ری لایه‌نه یاساییه‌که‌ی پاشه‌که‌وتی موچه‌ی مامۆستایان و فه‌رمانبه‌رانی هه‌ریم پیداویت

پله‌به‌ندی	کۆ		زۆروانیه		وانیه		تاراده‌یه‌ک		وايه		زۆروایه		به‌گۆره‌کان بروانامه
	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	
یه‌که‌م	۵۶.۴	۱۴۵	۱.۹	۵	۸.۵	۲۲	۲۲.۲	۵۷	۱۶	۴۱	۷.۸	۲۰	خویندنی بالآ
دووهم	۴۳.۱	۱۱۱	۳.۱	۸	۶.۲	۱۶	۲۱	۵۴	۱۰.۱	۲۶	۲.۷	۷	به‌کالۆریۆس
	۱۰۰	۲۵۶	۵	۱۳	۱۴.۷	۳۸	۴۳.۲	۱۱۱	۲۶.۱	۶۷	۱۰.۵	۲۷	کۆی گشتی
پله‌به‌ندی			پینجه‌م		سێیه‌م		یه‌که‌م		دووهم		چوارهم		

9. فهیسبوکی (NRT)، زانیاری سهبارت به کاریگه‌ری لایه‌نه رامیاری (سیاسی)یه‌که‌ی پاشه‌که‌وتی موچه‌ی مامۆستایان و فه‌رمانبه‌رانی هه‌ریم پیداویت نه‌نجامه‌کان ئاماژهن بۆئهو‌ی زۆرینه‌ی به‌رتوتیزان ئه‌وانه پیکده‌هێنن که ده‌لێن (تاراده‌یه‌ک) فهیسبوکی NRT زانیاری سهبارت به لایه‌نه سیاسیه‌که‌ی پاشه‌که‌وتی موچه پیداون و له‌پله‌ی یه‌که‌مدان، ئه‌وانه‌ش ده‌لێن (زۆروانیه) پله‌ی پینجه‌م و کۆتایی ریزه‌ندییه‌که‌یان گرتوه. بروانه خشته‌ی (۹).

خشته‌ی (۹): فهیسبوکی (NRT)، زانیاری سهبارت به کاریگه‌ری لایه‌نه رامیاری (سیاسی)یه‌که‌ی پاشه‌که‌وتی موچه‌ی مامۆستایان و فه‌رمانبه‌رانی هه‌ریم پیداویت

پله‌به‌ندی	کۆ		زۆروانیه		وانیه		تاراده‌یه‌ک		وايه		زۆروایه		به‌گۆره‌کان بروانامه
	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	
یه‌که‌م	۵۶.۴	۱۴۵	۷.۰	۲	۷.۴	۱۹	۲۳	۵۹	۲۱.۸	۵۶	۳.۵	۹	خویندنی بالآ
دووهم	۴۳.۱	۱۱۱	۲.۳	۶	۶.۶	۱۷	۲۱	۵۴	۱۰.۹	۲۸	۲.۳	۶	به‌کالۆریۆس
	۱۰۰	۲۵۶	۳	۸	۱۴	۳۶	۵۴	۱۱۳	۳۲.۷	۸۴	۵.۸	۱۵	کۆی گشتی
پله‌به‌ندی			پینجه‌م		سێیه‌م		یه‌که‌م		دووهم		چوارهم		

10. فهیسبوکی (NRT)، زانیاری سهبارت به لایه‌نه کاریگه‌ری ئابورییه‌که‌ی پاشه‌که‌وتی موچه‌ی مامۆستایان و فه‌رمانبه‌رانی هه‌ریم پیداویت نه‌نجامه‌کان ئاماژهن بۆئهو‌ی زۆرینه‌ی به‌رتوتیزان ئه‌وانه پیکده‌هێنن که ده‌لێن (تاراده‌یه‌ک) فهیسبوکی NRT زانیاری سهبارت به لایه‌نه ئابورییه‌که‌ی پاشه‌که‌وتی موچه پیداون و له‌پله‌ی یه‌که‌مدان، ئه‌وانه‌ش ده‌لێن (زۆروانیه) پله‌ی پینجه‌م و کۆتایی ریزه‌ندییه‌که‌یان گرتوه. بروانه خشته‌ی (۱۰).

خشته‌ی (۱۰): فهیسبوکی (NRT)، زانیاری سهبارت به کاریگه‌ری لایه‌نه ئابورییه‌که‌ی پاشه‌که‌وتی موچه‌ی مامۆستایان و فه‌رمانبه‌رانی هه‌ریم پیداویت

پله‌به‌ندی	کۆ		زۆروانیه		وانیه		تاراده‌یه‌ک		وايه		زۆروایه		به‌گۆره‌کان بروانامه
	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	
یه‌که‌م	۵۶.۴	۱۴۵	۱.۱	۳	۷.۴	۱۹	۳۱.۲	۸۰	۱۴	۳۶	۲.۷	۷	خویندنی بالآ
دووهم	۴۳.۱	۱۱۱	۱.۵	۴	۵.۸	۱۵	۲۰.۳	۵۲	۱۳.۲	۳۴	۲.۳	۶	به‌کالۆریۆس
	۱۰۰	۲۵۶	۲.۶	۷	۱۳.۲	۳۴	۵۱.۵	۱۳۲	۲۷.۲	۷۰	۵	۱۳	کۆی گشتی
پله‌به‌ندی			پینجه‌م		سێیه‌م		یه‌که‌م		دووهم		چوارهم		

11. فهیسبوکی (NRT)، زانیاری سهبارت به کاریگه‌ری لایه‌نه ده‌روونییه‌که‌ی پاشه‌که‌وتی موچه‌ی مامۆستایان و فه‌رمانبه‌رانی هه‌ریم پیداویت نه‌نجامه‌کان ئاماژهن بۆئهو‌ی که زۆرینه‌ی به‌رتوتیزان ئه‌وانه پیکده‌هێنن که ده‌لێن (تاراده‌یه‌ک) فهیسبوکی NRT زانیاری سهبارت به لایه‌نه ده‌روونییه‌که‌ی پاشه‌که‌وتی موچه پیداون و له‌پله‌ی یه‌که‌مدان، ئه‌وانه‌ش ده‌لێن (زۆروانیه) پله‌ی پینجه‌م و کۆتایی ریزه‌ندییه‌که‌یان گرتوه. بروانه خشته‌ی (۱۱).

خشتهی (١١): فهیسبوکی (NRT)، زانیاری سهبارت به کاریگه‌ری لایه‌نه ده‌روونییه‌که‌ی پاشه‌که‌وتی موچه‌ی مامۆستایان و فه‌رمانبه‌رانی هه‌رێم پیداویت													
پله‌به‌ندی	کۆ		زۆروانیه		وانیه		تاراده‌یه‌ک		وايه		زۆروایه		به‌گۆره‌کان به‌روانمه
	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	%	ژ	
یه‌که‌م	٥٦.٥	١٤٥	٣.٥	٩	١١.٧	٣٠	١٩.٩	٥١	١٨.٧	٤٨	٢.٧	٧	خوتیندی بالآ
دووهم	٤٣.١	١١١	١.٩	٥	٧.٤	١٩	٢١.٤	٥٥	٨.٢	٢١	٤.٢	١١	به‌کالۆریۆس
	١٠٠	٢٥٦	٥.٤	١٤	١٩.١	٤٩	٤١.٣	١٠٦	٢٦.٩	٦٩	٦.٩	١٨	کۆی گشتی
پله‌به‌ندی			پینجه‌م		سێیه‌م		یه‌که‌م		دووهم		چوارهم		

ده‌رته‌نجامه‌کان:

1. ناستی به‌کاره‌ینانی فه‌یسبوک لای به‌رتوتیانی توئینیه‌وه‌که، به‌رزه و زۆرجار به‌کاریده‌هین.
2. پینگی (NRT) له‌ فه‌یسبوک، تاراده‌یه‌ک چالاکیه‌کانی خۆی ته‌رخانکردوووه بۆ دۆزی پاشه‌که‌وتی موچه.
3. فه‌یسبوکی (NRT) تاراده‌یه‌ک زانیاری ووردی بۆ لاکردۆته‌وه سه‌بارت به‌ چه‌مکی پاشه‌که‌وت موچه.
4. فه‌یسبوکی (NRT)، تاراده‌یه‌ک زانیاری سه‌بارت به‌ کاریگه‌ری لایه‌نه (کۆمه‌لایه‌تی) یه‌که‌ی پاشه‌که‌وتی موچه بۆ لاکردۆته‌وه.
5. فه‌یسبوکی (NRT)، تاراده‌یه‌ک زانیاری سه‌بارت به‌ کاریگه‌ری لایه‌نه (یاسای) یه‌که‌ی پاشه‌که‌وتی موچه بۆ لاکردۆته‌وه.
6. فه‌یسبوکی (NRT)، تاراده‌یه‌ک زانیاری سه‌بارت به‌ کاریگه‌ری لایه‌نه (سیاسی) یه‌که‌ی پاشه‌که‌وتی موچه بۆ لاکردۆته‌وه.
7. فه‌یسبوکی (NRT)، تاراده‌یه‌ک زانیاری سه‌بارت به‌ کاریگه‌ری لایه‌نه (ئابوری) یه‌که‌ی پاشه‌که‌وتی موچه بۆ لاکردۆته‌وه.
8. فه‌یسبوکی (NRT)، تاراده‌یه‌ک زانیاری سه‌بارت به‌ کاریگه‌ری لایه‌نه (ده‌رونی) یه‌که‌ی پاشه‌که‌وتی موچه بۆ لاکردۆته‌وه.

راسپارده‌کان:

1. ئه‌نجامدانی توئینیه‌وه‌ی زیاتر له‌لایه‌ن به‌شه‌کانی راگه‌یانندی زانکۆکانی هه‌رێمی کوردستانه‌وه، سه‌بارت به‌ روئکردنه‌وه‌ی ره‌هه‌نده‌کانی دیکه‌ی تۆری کۆمه‌لایه‌تی فه‌یسبوک و کاریگه‌ری له‌سه‌ر دیدگشتی.
2. ئه‌نجامدانی توئینیه‌وه‌ی زیاتر له‌سه‌ر میدیای نوێ و فه‌یسبوک، به‌ مه‌به‌ستی دانانی کاریگه‌ری له‌سه‌ر حکومه‌ت و په‌رله‌مان، سه‌بارت به‌ پاشه‌که‌وتی موچه.
3. دانانی یاسا و پرسیار رۆژنامه‌وانی تۆکه‌مه، به‌جۆریک که‌نالنه‌کانی راگه‌یاندن پابه‌ن‌دین به‌ ئیتیکاتی کاری راگه‌یاننده‌وه و له‌پیناوه‌ به‌رژه‌وه‌ندی سیاسی خۆیاندا کۆمه‌ل ئاراسته‌ نه‌که‌ن.
4. ئه‌نجامدانی توئینیه‌وه‌ی زیاتر له‌سه‌ر رۆتی فه‌یسبوک له‌سه‌ر ره‌هه‌نده‌کانی دیکه‌ی پاشه‌که‌وتی موچه.

لیستی سه‌رچاوه‌کان:

1. د.وسام راضي، مهند التميمي، الاعلام الجديد تحولات اصالية ورؤى معاصرة، دار الكتاب الجامعي، الامارات، ٢٠١٨.
2. م.مجد الامين احمد عبد، مواقع التواصل الاجتماعي والحراك الشعبي، ط ١، المركز الديمقراطي العربي للنشر، المانيا-برلين، ٢٠٢٠.
3. ده‌ه‌رش ره‌سول، بادگار هه‌لی مجد، ده‌شتی هه‌لی، رۆتی (فه‌یسبوک) له‌ بۆ لاکردنه‌وه‌ی هۆشياری ده‌رباره‌ی (کۆرۆنا) له‌ هه‌رێمی کوردستاندا، توئینیه‌وه‌ی مه‌یدانی، [journal of university of Garmian](http://journal_of_university_of_garmian)، (١٧)، ٢٠٢٠.
4. م.هه‌رده‌وان مه‌حمود کاکه‌ شێخ، میدیای نوێ و کاریگه‌رییه‌کانی، ج ١، چاپخانه‌ی کوردستان، سلێمانی، ٢٠١٥.
5. عبده‌له‌ ممدوح مبارک، دور شبكات التواصل الاجتماعي في التغيير السياسي في تونس ومصر من وجهه نظر الصحفيين الاردنيين، رساله ماجستير، جامعه الشرق الأوسط، ٢٠١١-٢٠١٢.
6. کاتب فارس، عقون دنيا، أثر استخدام مواقع التواصل الاجتماعي على سلوك الشباب الجزائري، رساله ماستر، جامعه العربي بن مهدي (أم البواقي)، الجزائر، السنة ٢٠١٥-٢٠١٦.
7. هشام أحمد عبد الكريم سكيك، دور شبكات التواصل الاجتماعي في توعية الشباب الفلسطيني بالقضايا الوطنية، رساله ماجستير، جامعه الاسلاميه غزه، الغزه، ٢٠١٤.
8. عمر بلخضر، دور الإعلام الجديد في بلورة الرأي العام السياسي لدى الشباب الجزائري، رساله ماجستير، جامعه عمار ثليجي (الأغواط)، ٢٠١٥-٢٠١٦.
9. ديمار زهير اللبابيدي، دور الاعلام الجديد في تشكيل معارف الجمهور الفلسطيني واتجاهاته نحو قضايا المرأة، رساله ماجستير، جامعه الاسلاميه (غزه)، فلسطين، ٢٠١٦.
10. لؤي الزعبي، الاعلام والاتصال الالكتروني، من منشورات جامعه الافتراضيه سوريه، سوريا، ٢٠٢٠.
11. Sherry Kinkoph Gunter, " Same teach Yourself Fcaebook", USA , (2010)
12. مائه‌ری دامه‌زراوه‌ی میدیای ده‌وه، کاتی سه‌ردان: ١:٥١، به‌رواری سه‌ردان: ٢٠٢١\١٢\٣٠
13. مائه‌ری سپی میدیا، کاتی سه‌ردان: ١٢:٦، به‌رواری سه‌ردان: ٢٠٢٢-١-١٤
14. مجد مروان، مائه‌ری (Mawdoo3)، کاتی سه‌ردان: ١٢:٥١، به‌رواری سه‌ردان: ٢٠٢١-٦-٢٦

http://drawmedia.net/page_detail?smart-id=5991&fbclid=IwAR1eMk4wEwuUMag8EUHRxPc-4gD2T_v05Cbdbho0SUFyYdJ13QNz4_JuXXE

15. مائپەری (Citrusbits)، کاتی سەردان: ۶:۴۳، بەرواری سەردان: ۲۶-۶-۲۰۲۱
16. مائپەری سبەی (sbeiy)، کاتی سەردان: ۹:۶، بەرواری سەردان: ۲۰-۲-۲۰۲۲
[/https://www.citrusbits.com/pros-and-cons-of-facebook](https://www.citrusbits.com/pros-and-cons-of-facebook)
[سبەیی \(sbeiy.com\) دا چۆن رویدا؟](http://sbeiy.com)
17. د.بەحیا عومەر ریشاوی، وانەیی (میدیا نوێ)، وانەکانی قووناغی چوارەمی بەشی (تەکنیکی میدیا)، زانکۆی پۆلیتەکنیکی سلێمانی، سالی ۲۰۲۰-۲۰۲۱.
18. عەلی حەمەصالح، ئەندامی پەرلەمانی کوردستان، چاوپێکەوتن، ۱۱-۱۱-۲۰۲۱